

HOTĂRÂREA CURȚII
9 martie 1994*

TWD Textilwerke Deggendorf GmbH
împotriva
Bundesminister für Wirtschaft

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen)

„Ajutoare de stat - Acțiune împotriva măsurilor interne de aplicare a unei decizii a Comisiei - Trimitere preliminară - Caracter definitiv al deciziei în privința beneficiarului ajutoarelor în cauză - Aprecierea validității”

Cauza C-188/92

În cauza C-188/92,

având ca obiect o cerere adresată Curții în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE de Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen (Republica Federală Germania) pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe între

TWD Textilwerke Deggendorf GmbH

și

Bundesrepublik Deutschland, reprezentată de Bundesminister für Wirtschaft,

a unei hotărâri preliminare cu privire la caracterul definitiv al Deciziei 86/509/CEE a Comisiei din 21 mai 1986 privind ajutoarele acordate de Republica Federală Germania și de Landul Bavaria unui producător de fire de poliamidă și de poliester din Deggendorf (JO L 300, p. 34), în privința beneficiarului ajutoarelor în cauză, după expirarea termenului prevăzut la articolul 173 al treilea paragraf din Tratatul CEE pentru formularea unei acțiuni, precum și cu privire la validitatea acestei decizii,

CURTEA,

compusă din domnii O. Due, președinte, J. C. Moitinho de Almeida și M. Diez de Velasco, președinți de cameră, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias (raportor), F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn și J. L. Murray, judecători,

avocat general: domnul F. G. Jacobs,
grefier: doamna L. Hewlett, administrator,

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

— pentru societatea TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, de către Walter Forstner, avocat în Deggendorf, asistat de prof. Michael Schweitzer,

* Limba de procedură: germana.

— pentru guvernul german, de către domnii Ernst Röder, Ministerialrat în Ministerul Federal al Economiei, și Claus-Dieter Quassowski, Regierungsdirektor în același minister, în calitate de agenți,

— pentru guvernul francez, de către domnii Philippe Pouzoulet, director adjunct în Direcția Juridică a Ministerului Afacerilor Externe, și Jean-Louis Falconi, secretar pentru Afaceri Externe în cadrul Direcției Juridice din același minister, în calitate de agenți,

— pentru Comisia Comunităților Europene, de către domnii Antonino Abate, consilier juridic principal, și Claus Michael Happe, funcționar detașat la Comisie în cadrul schimburilor cu funcționarii naționali, în calitate de agenți, asistați de prof. Meinhard Hilf, Universität Hamburg,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale prezentate de TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, reprezentată de Karl-Heinz Schupp, avocat în Deggendorf, precum și de Comisie, reprezentată de domnul Antonino Abate, asistat de domnul Bernd Langeheine, membru al serviciului juridic, calitate de agenți, în ședința din 29 iunie 1993,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 15 septembrie 1993,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 18 martie 1992, primită la Curte la 12 mai 1992, Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen a adresat în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE două întrebări preliminare cu privire la caracterul definitiv al Deciziei 86/509/CEE a Comisiei din 21 mai 1986 privind ajutoarele acordate de Republica Federală Germania și de Landul Bavaria unui producător de fire de poliamidă și de poliester din Deggendorf (JO L 300, p. 34) în privința beneficiarului ajutoarelor în cauză, după expirarea termenului prevăzut la articolul 173 al treilea paragraf din Tratatul CEE pentru formularea unei acțiuni, precum și cu privire la validitatea deciziei.

2 Întrebările au fost adresate în cadrul unui litigiu între întreprinderea germană TWD Textilwerke Deggendorf GmbH (denumită în continuare „societatea TWD”) și Ministerul german al Economiei. Între 1981 și 1983, această întreprindere producătoare de fire de poliamidă și de poliester a primit din partea Republicii Federale Germania anumite subvenții, inclusiv o subvenție de 6,12 milioane DM, în temeiul regimului comun de ajutoare regionale al guvernului federal și al *Länder* și în temeiul regimului bavarez de ajutoare regionale. Această subvenție a fost acordată în baza certificatelor emise prin deciziile ministrului federal al economiei, adoptate în temeiul articolului 2 din Legea germană privind subvențiile pentru investiții.

3 În 1985, întrucât Republica Federală Germania nu îi notificase niciuna dintre aceste măsuri, Comisia a deschis procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) primul paragraf din Tratatul CEE, în urma căreia a adoptat Decizia 86/509, citată anterior. În această decizie adresată Republicii Federale Germania, Comisia a declarat că ajutoarele acordate unui producător de fire de poliamidă și de poliester cu sediul în Deggendorf, în speță societatea TWD, fuseseră acordate contrar dispozițiilor articolului 93 alineatul (3) din tratat și, prin urmare, erau lipsite de legalitate. Aceasta a declarat că ajutoarele erau, de asemenea,

incompatibile cu piața comună în temeiul articolului 92 din Tratatul CEE. Prin urmare, Comisia a cerut Republicii Federale Germania să solicite restituirea ajutoarelor respective.

4 Prin scrisoarea din 1 septembrie 1986, ministrul federal al economiei a trimis societății TWD, spre informare, o copie a Deciziei 86/509, precizând că aceasta putea formula o acțiune împotriva respectivei decizii în temeiul articolului 173 din tratat. Nici Republica Federală Germania, nici societatea TWD nu au atacat decizia în fața Curții de Justiție.

5 Prin decizia din 19 martie 1987, ministrul federal al economiei a retras certificatele emise în temeiul articolului 2 din Legea privind subvențiile pentru investiții, care constituiau temeiul juridic al subvențiilor federale, pe motiv că erau lipsite de legalitate și trebuia restituite, în conformitate cu decizia Comisiei.

6 La 16 aprilie 1987, societatea TWD a atacat această decizie în fața Verwaltungsgericht Köln, care a respins acțiunea respectivă prin hotărârea din 21 decembrie 1989.

7 La 21 februarie 1990, societatea a formulat apel împotriva acestei hotărâri în fața Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen. Societatea a susținut, în special, că subvențiile pentru investiții obținute între 1981 și 1983 erau parțial compatibile cu piața comună, astfel încât Decizia 86/509/CEE a Comisiei era, cel puțin în parte, lipsită de legalitate. În opinia societății, lipsa de legalitate a deciziei putea fi invocată chiar și după expirarea termenului prevăzut la articolul 173 al treilea paragraf din tratat.

8 În acest context, instanța națională a adresat Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Este instanța națională obligată să se conformeze unei decizii a Comisiei adoptate în temeiul articolului 93 alineatul (2) din Tratatul CEE atunci când, având în vedere punerea în aplicare a acestei decizii de către autoritățile naționale, instanța este sesizată de beneficiarul ajutoarelor, destinat al măsurilor de punere în aplicare, printr-o acțiune în sprijinul căreia acesta din urmă invocă lipsa de legalitate a deciziei Comisiei, iar destinatarii ajutoarelor, deși fusesse informat în scris de statul membru cu privire la decizia Comisiei Comunităților Europene, nu a formulat o acțiune împotriva acestei decizii în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din Tratatul CEE sau nu a formulat acțiunea în termenele stabilite?

2) În cazul unui răspuns negativ al Curții la prima întrebare:

Este Decizia 86/509/CEE a Comisiei Comunităților Europene din 21 mai 1986 (JO L 300, 24 octombrie 1986, p. 34) în tot sau în parte lipsită de validitate pe motiv că, în dezacord cu punctul de vedere al Comisiei, ajutoarele acordate sunt în totalitate sau în parte compatibile cu piața comună?”

9 În ordonanța de trimitere, instanța națională arată că temeinicia cererii pendente în fața ei depinde de validitatea deciziei Comisiei, citate anterior, dar că respectiva chestiune a validității se pune numai în ipoteza în care instanța națională ar putea eventual lua în considerare lipsa de legalitate a deciziei în ciuda expirării termenului de introducere a unei acțiuni prevăzut la articolul 173 al treilea paragraf din tratat. Prin urmare, a doua întrebare nu este adresată decât în cazul unui răspuns negativ la prima întrebare, care are un caracter preliminar.

Cu privire la prima întrebare

10 Problema ridicată în fața instanței naționale este de a stabili dacă, în circumstanțele de fapt și de drept ale acțiunii principale, societatea reclamantă este sau nu decăzută din dreptul de a invoca lipsa de legalitate a deciziei menționate în sprijinul unei acțiuni formulate împotriva actului administrativ prin care autoritatea națională, în executarea deciziei Comisiei, a retras certificatele care constituiau temeiul juridic al subvențiilor de care aceasta beneficiase.

11 Instanța națională subliniază că decizia Comisiei nu a fost atacată de societatea reclamantă din acțiunea principală, beneficiară a ajutorului care făcea obiectul deciziei, cu toate că o copie a acestei decizii i-a fost comunicată de Ministerul Federal al Economiei, iar acesta i-a specificat că putea formula o acțiune împotriva respectivei decizii în fața Curții de Justiție.

12 Este necesar să se răspundă la întrebarea adresată ținând seama de aceste circumstanțe.

13 Trebuie reamintită mai întâi jurisprudența constantă conform căreia o decizie care nu a fost atacată de către destinatar în termenul prevăzut la articolul 173 din tratat devine definitivă în privința acestuia (a se vedea, în primul rând, Hotărârea din 17 noiembrie 1965, Callotti/Curtea de Justiție, 20/65, Rec., p. 1045).

14 În continuare, trebuie reamintit că întreprinderea beneficiară a unui ajutor individual care face obiectul unei decizii a Comisiei adoptate în temeiul articolului 93 din tratat are dreptul să formuleze o acțiune în anulare în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din tratat, chiar dacă decizia se adresează unui stat membru (Hotărârea din 17 septembrie 1980, Philip Morris/Comisia, 730/79, Rec., p. 2671). În temeiul celui de-al treilea paragraf al aceluiași articol, împlinirea termenului pentru introducerea unei acțiuni prevăzut implică în privința întreprinderii, ca și în privința statului membru destinatar al deciziei, același efect al decăderii.

15 Conform unei jurisprudențe consacrate, după expirarea termenului stabilit la articolul 173 al treilea paragraf din tratat, un stat membru nu mai este îndreptățit să conteste validitatea unei decizii care i se adresează în baza articolului 93 alineatul (2) din tratat (a se vedea Hotărârea din 12 octombrie 1978, Comisia/Belgia, 156/77, Rec., p. 1881, și Hotărârea din 10 iunie 1993, Comisia/Grecia, C-183/91, Rec., p. I-3131).

16 Această jurisprudență, care exclude posibilitatea unui stat membru destinatar al unei decizii adoptate în temeiul articolului 93 alineatul (2) primul paragraf din tratat de a contesta validitatea acesteia în cadrul unei acțiuni în neîndeplinirea obligațiilor menționată la al doilea paragraf din aceeași dispoziție, se întemeiază în special pe considerația că termenele de introducere a acțiunilor urmăresc să asigure securitatea juridică prin evitarea repunerii în discuție pe termen nedeterminat a actelor comunitare care produc efecte juridice.

17 Aceleași cerințe de securitate juridică determină excluderea posibilității ca beneficiarul unui ajutor de stat ce a făcut obiectul unei decizii a Comisiei adoptate în temeiul articolului 93 din tratat, care ar fi putut ataca decizia și care a lăsat să expire termenul imperativ prevăzut în această privință la articolul 173 al treilea paragraf din tratat, să conteste legalitatea deciziei în fața instanțelor naționale printr-o acțiune împotriva măsurilor de punere în aplicare a deciziei luate de autoritățile naționale.

18 Dacă s-ar admite că, în astfel de circumstanțe, persoana în cauză se poate opune, în fața instanței naționale, punerii în aplicare a deciziei, bazându-se pe lipsa ei de legalitate, acest lucru i-ar permite în fapt persoanei respective să eludeze caracterul definitiv al deciziei, în ceea ce o privește, după împlinirea termenelor de introducere a acțiunilor.

19 Este adevărat că în Hotărârea din 21 mai 1987, *Walter Rau Lebensmittelwerke și alții* (133/85, 134/85, 135/85 și 136/85, Rec., p. 2289), invocată de guvernul francez în observațiile sale, Curtea a statuat că posibilitatea de a introduce, în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din tratat, o acțiune directă împotriva unei decizii a unei instituții comunitare nu o exclude pe aceea de a formula în fața unei instanțe naționale o acțiune împotriva unui act al unei autorități naționale de punere în aplicare a acestei decizii, invocând lipsa de legalitate a acesteia.

20 Însă, astfel cum rezultă din raportul de ședință din aceste cauze, fiecare reclamantă din acțiunea principală formulase în fața Curții o acțiune în anularea deciziei în litigiu. Prin urmare, Curtea nu se pronunțase și nu trebuia să se pronunțe în hotărârea menționată asupra efectelor decăderii, conexe împlinirii termenelor de introducere a acțiunilor. Tocmai la acest punct se referă întrebarea adresată de instanța națională în prezenta cauză.

21 Această cauză se distinge totodată de cea încheiată cu pronunțarea Hotărârii din 27 septembrie 1983, *Universität Hamburg* (216/82, Rec., p. 2771).

22 În această din urmă hotărâre, Curtea s-a pronunțat că un reclamant, a cărui cerere de admitere cu scutire de taxe fusese respinsă printr-un act al unei autorități naționale adoptat în temeiul unei decizii a Comisiei adresate tuturor statelor membre, trebuia să aibă posibilitatea, în cadrul unei acțiuni formulate conform dreptului național împotriva respingerii cererii sale, de a invoca lipsa de legalitate a deciziei Comisiei care constituia fundamentul deciziei naționale adoptate împotriva sa.

23 În hotărârea menționată, Curtea a luat în considerare circumstanța că respingerea de către autoritatea națională a cererii constituia singurul act adresat direct persoanei interesate, despre care fusese informată obligatoriu în timp util și pe care îl putea ataca în justiție fără a întâmpina dificultăți în demonstrarea interesului său de acțiune. Curtea a considerat că, în aceste condiții, posibilitatea de a invoca lipsa de legalitate a deciziei Comisiei a fost impusă printr-un principiu general de drept care și-a găsit expresia în articolul 184 din Tratatul CEE, și anume principiul care asigură fiecărei părți dreptul de a contesta, pentru a obține anularea unei decizii care o privește în mod direct și individual, validitatea unui act instituțional anterior care constituie temeiul juridic al deciziei atacate, dacă această parte nu are dreptul de a introduce, în temeiul articolului 173 din tratat, o acțiune directă împotriva unui asemenea act ale cărui consecințe le suportă fără să fi fost în măsură a solicita anularea sa (a se vedea Hotărârea din 6 martie 1979, *Simmenthal/Comisia*, 92/78, Rec., p. 777).

24 În prezenta cauză, este evident că reclamanta din acțiunea principală a luat cunoștință pe deplin de decizia Comisiei și că ar fi putut să o atace indubitabil în temeiul articolului 173 din tratat.

25 Rezultă din considerentele precedente că, în circumstanțe de fapt și de drept asemenea celor din acțiunea principală, caracterul definitiv al deciziei adoptate de Comisie în temeiul articolului 93 din tratat în privința întreprinderii beneficiare a ajutorului este obligatoriu pentru instanța națională, în temeiul principiului securității juridice.

26 Prin urmare, este necesar să se răspundă la prima întrebare adresată că instanța națională este obligată să se conformeze unei decizii a Comisiei adoptate în temeiul articolului 93 alineatul (2) din Tratatul CEE atunci când, având în vedere punerea în aplicare a deciziei de către autoritățile naționale, această instanță este sesizată de beneficiarul ajutoarelor, destinat al măsurilor de punere în aplicare, printr-o acțiune în sprijinul căreia acesta din urmă invocă lipsa de legalitate a deciziei Comisiei, iar destinatarul ajutoarelor, deși fusese informat în scris

de statul membru cu privire la decizia Comisiei, nu a formulat o acțiune împotriva acestei decizii în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din tratat sau nu a formulat acțiunea în termenele stabilite.

Cu privire la a doua întrebare

27 Întrucât cea de a doua întrebare a fost adresată de instanța de trimitere numai în ipoteza unui răspuns negativ la prima întrebare, nu mai este necesar să se răspundă la aceasta.

Cu privire la cheltuielile de judecată

28 Cheltuielile efectuate de către guvernele german și francez, precum și de către Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile din acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen prin Ordonanța din 18 martie 1992, hotărăște:

Instanța națională este obligată să se conformeze unei decizii a Comisiei adoptate în temeiul articolului 93 alineatul (2) din Tratatul CEE atunci când, având în vedere punerea în aplicare a deciziei de către autoritățile naționale, instanța este sesizată de beneficiarul ajutoarelor, destinat al măsurilor de punere în aplicare, printr-o acțiune în sprijinul căreia acesta din urmă invocă lipsa de legalitate a deciziei Comisiei, iar destinatarul ajutoarelor, deși fusese informat în scris de statul membru cu privire la decizia Comisiei, nu a formulat o acțiune împotriva acestei decizii în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din tratat sau nu a formulat acțiunea în termenele stabilite.

Due	Moitinho de Almeida	Díez de Velasco	Kakouris
Joliet	Schockweiler	Rodríguez Iglesias	
Grévisse	Zuleeg	Kapteyn	Murray

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 9 martie 1994.

Grefier
R. Grass

Președinte
O. Due